

Liljebladet

Vintern 2021-2022

Svenska kyrkan
GÖTENE PASTORAT

Liljebladet är samhällsinformation som delas ut till alla hushåll i Götene pastorat 4 gånger om året

Pastorsexpedition

Post- och besöksadress:

Skolgatan 1, 533 31 Götene

tel. 0511-285 00

Öppet: Mån, Tis, Tors kl 09-12 och 13-15.

Ons, Fre stängt

E-post: gotene.pastorat@svenskakyrkan.se

Hemsida: svenskakyrkan.se/gotene

Kyrkogårdsförvaltning

Post- och besöksadress:

Runstensgatan 1, 533 31 Götene

tel. 0511-285 50

Öppet: Mån, Tis, Ons kl 09-12 och 13-15.

Tors, Fre kl 09-12 endast telefon

E-post: gotene.kgf@svenskakyrkan.se

Hemsida: svenskakyrkan.se/gotene/
kyrkogardsforvaltningen

Se sista sidan för expeditionernas öppettider under jul, nyår och trettonhelgen

PRÄSTER

Ellinor Carlberg Mehrén

vikarierande kyrkoherde
0511-285 12

Götene

Monika Hedlund

Präst 0511-285 89

Kinneulle

Ingrid Linderöth

Församlingspräst 0511-285 19

Källby

Josef Ekesryd

Församlingspräst 0511-285 75

DIAKONER

Götene **Veronica Lindström**

Diakon 0511-285 33

Husaby **Åsa Karlsson**

Diakoniasistent 0511-285 35

Kinneulle & Källby **Lili Granlund**

Vik. diakon 0511-285 00

BARN OCH UNGDOM

Götene

Oscar Lindstrand

Församlingspedagog 0511-285 31

Emelie Björndotter

Vik. församlingspedagog 0511-285 37

Husaby

Jenny Persson

Församlingspedagog 0511-285 32

Kinneulle & Källby

Susanne Fredriksson

Församlingspedagog 0511-285 66

MUSIKER

Götene

Jens Johansson

Kantor 0511-285 20

Maria Lugn

Kantor 0511-285 25

Husaby

Helena Ambertson

Organist 0511-285 22

Ewa Svensson

Kantor 0511-285 24

Kinneulle

Britt Modin

Kantor 0511-285 21

Källby

Inger Berzelius

Kantor 0511-285 88

ADMINISTRATION

Veronika Wallenros

Administrativ chef
0511-285 40

Annette Holgersson

Förvaltningsassistent
0511-285 41

Anneli Assarsson

Kanslist 0511-285 42

Maria Jansson

Kommunikatör 0511-285 47

Sylvia Berglund

Informationsassistent
0511-285 46

Björn Carlstedt

IT-ansvarig 0511-285 30

KYRKOGÅRDSFÖRVALTNINGEN

Daniel Gustavsson

Fastighets- & kyrkogårdschef 0511-285 52

Anders Johansson

Vik. kyrkogårdsmästare 0511-285 98

Anna Forssander Bogren

Administratör 0511-285 57

Anna Enlund

Vik. administratör 0511-285 56

KYRKVAKTMÄSTARE

Götene

Maria Brodén Jonsson 0511-285 71

Jonas Englund 0511-285 62

Janne Pettersson 0511-285 61

Rasmus Wallenros 0511-285 86

Husaby

Ann-Marie Alnemar 0511-285 65

Rebecka Stenblom 0511-285 82

Sören Svensson 0511-285 63

Kinneulle

Karin Claesson 0511-285 91

Källby

Marita B Svensson 0511-285 67

Annelie Classon 0511-285 96

FÖRSAMLINGSVÄRDINOR OCH BOKNING AV LOKALER

Götene **Irene Ivarsson** 0511-285 45

Forshem/Husaby **Pernilla Frick** 0511-285 74

Källby **Josefine Klahr** 0511-285 43

Sil **Ritva Mäkynen** 0511-285 44

” Information om hur Götene pastorat
behandlar personuppgifter hittar du via
svenskakyrkan.se/gotene/gdpr

Ansvarig utgivare: Ellinor Carlberg Mehrén, vik. kyrkoherde

Redaktör: Maria Jansson

Layout: Sylvia Berglund

Tryckeri: Tryckservice Skara AB

Foton: Från pastoratets bildarkiv om inget annat anges

Omslagsbild: Skälvums kyrka

Nästa Liljeblad utkommer vecka 8

Kyrkoherdens tankar

Så står den för dörren...

...högtiden som många längtar till och som andra närmar sig med vånda, oro och ängslan.

Julen tycks komma tidigare för varje år som går, i alla fall i reklam, media och affärer. Redan i början av oktober fanns julmusten till salu på affären där jag handlar. Och jag får erkänna att jag tjuvstartar med julmust och lutfisk fastän jag förespråkar äldre traditioner där man inväntade de olika dagarna. Jag försöker att i mitt hem eftersträva att adventsstakarna inte tänds förrän kl 18.00 lördagen före första advent: Jag spar lussebullarna till Lucia och Jesusbarnet kommer tidigast in i krubban efter Kalle Anka på julafton, fast det är först i den arla morgonstunden på juldagen som undret sker. I mitt liv, uppväxt i ett vanligt normalreligiöst hem, var det julottan som gällde. Den enda årliga gudstjänst som jag minns, och så värdefull för mig att jag och Stellan gifte oss efter julottan 2012 i Bergs kyrka. Betlehemsstjärnan tänds den första advent för att ledsaga vägen till krubban men de vise männen kommer sakta gåendes från olika håll i huset för att stråla samman först på trettondagen vid krubban. Kyrkans julserie med start i advent slutar inte förrän på Kyndelsmässodagen som nästa år infaller 6 februari så om du gillar julpynt och julmat så har du många dagar på dig att njuta.

Oavsett hur du firar eller inte firar julen så önskar jag dig Guds frid och ett Gott slut på 2021 och ett Välsignat Gott Nytt 2022!

Vikarierande kyrkoherde, Ellinor Carlberg Mehrén

Foto: Pixabay

INNEHÅLL

4-5	Skälvums kyrka / Boktips	9	Nyfiken på kristen tro?	14	Volontärbete på Kyrkornas Second Hand
6-7	Biskopsbrev / Julkrönika	10	Skulptur i Hangelösa	15	Återblick / Uppstart 2022
8	Kyrkovalet / Musik i adventstid	11	Om orglar	16	ACT Julkampanj 2021/ Boktips / Öppettider
		12	Detektivarbete		
		13	Recept / Kluring		

SKÄLVUMS KYRKA

Reportageserie om pastoratets kyrkor
Text och foto: Björn Sjöstedt

“Othelric me fecit” – Othelric gjorde mig, står skrivet i tympanet, det halvrunda fältet över torningången i Skälvums kyrka. Många likheter med Kinne-Vedums kyrka (se förra numret av Liljebladet) gör att man tror att Othelric byggt båda kyrkorna under 1100-talet och att Skälvum är den äldre av dem.

Othelric var en stenmästare verksam mellan 1140- och 1170-talen och man tror att han var av tysk börd men med engelsk utbildning. Han har även medverkat vid bygget av Skara domkyrka och Gudhems kloster.

Väggarna i Skälvums kyrka består av skalmurar, en yttre och en inre mur av finhuggna, rätvinkliga sandstensblock med en fyllning av sten och bruk mellan sig. När man studerar yttermurarna ser man att långhus, kor och absid, den runda utbyggnaden i öster, är byggda samtidigt. Murarna ligger i förband, är oskiljaktigt förenade med varandra. Tornet, som är uppfört något senare, är byggt intill västväggen och högt upp ser man på var sida järnkrampor, uppenbarligen avsedda att hålla fast tornet vid den övriga kyrkan. Kyrkans norra vägg saknar fönster, tornet har inte ens en ljudöppning åt norr.

Kyrkans ingång låg förr, liksom alltid i medeltidskyrkor, i sydväggens västra del. Den murades igen, troligen under 1800-talet och det halvrunda överstycket murades in i marknivå för att i början av 1900-talet flyttas till sin nuvarande plats över ingången i väster där Jesus nu tronar omgiven av en ängel och en örn, symboler för evangelisterna Johannes och Matteus. Över detta texten *“Othelric me fecit”*.

Kyrkan har en rik inredning

Från medeltiden är dopfunten, ett verk av Othelric. Det medeltida altaret kunde återskapas 1961 sedan man vid en utgrävning under koret hittat den ursprungliga altarskivan och återfått hörnpelarna som förvarats i Statens historiska museum. Från medeltiden stammar även en kvadratisk stenplatta, troligen framsidan till ett lekmannaaltare, en biskopsfigur i sten och en madonna i trä, nu i en nisch i korets nordvägg. Valven, troligen uppförda på 1400-talet dekorerades på 1600- och 1700-talen och då tillkom även predikstolen och en altarpupsats, 1901 flyttad till långhusets norra vägg så att det ursprungliga absidfönstret åter kan ses.

Kyrkans allra senaste prydnad är Therese Engdahls ljushållare som tar upp detaljer i valvens dekorationsmålning. Den sitter på korväggen intill biskopsbilden. Så möts medeltid och nutid i Skälvums kyrka.

När man närmar sig Skälvums kyrka för att gå in genom stigluckan, ett annat namn för kyrkogårdsporten, lägger man märke till den höga, välbyggda kyrkogårdsmuren. Redan från allra första början ville man avskilja kyrkogårdens heliga mark från omvärlden med någon form av stängsel, t.ex. en kyrkobalk av trä. Den skulle också hindra djur att ta sig in på kyrkogården.

En mur av sten kunde behövas för att hålla kvar jorden som man ibland var tvungen att fylla ut kyrkogården med. Enligt 1686 års kyrkolag skulle kyrkogården omges av en kallmur, en mur lagd av sten utan murbruk. Enligt en senare bestämmelse kunde man använda bruk i muren men då måste den skyddas så att regnvatten inte kunde tränga ner i muren.

Är du nu beredd att gå in på kyrkogården och finner porten stängd och kanske låst kan du komma in ändå genom att använda stentrappan som är byggd intill porten. Välkommen att besöka Skälvums vackra kyrka!

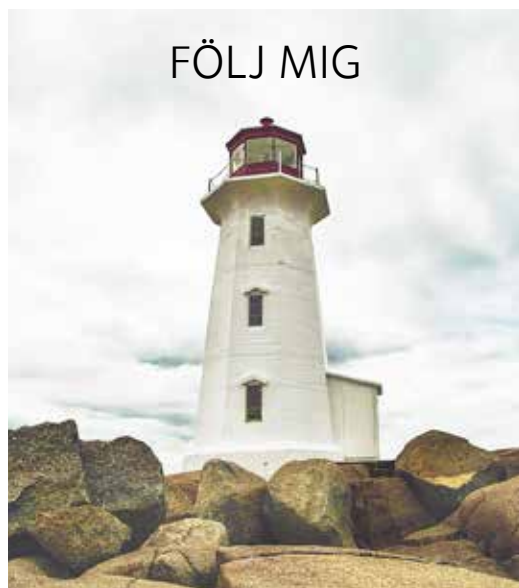
BOKTIPS

Upptäck himlen Nära döden-upplevelser, Guds löften, och den spännande framtid som väntar dig!
Vi vill alla veta hur livet efter döden blir.

Pastorn och författaren John Burke är inget undantag. I boken jämför Burke drygt 100 fascinerande berättelser om nära döden-upplevelser med vad Bibeln har att säga om våra vanligaste frågor om himlen.

Erik Zethelius

se fler boktips från våra präster på sista sidan.

Snart går vi in i ett nytt kyrkoår och precis som tidigare år så skriver biskop Åke Bonnier ett brev med ett tema som finns med i stiftets verksamhet framöver.

Temat ger också möjlighet till reflektion och fördjupning, både enskilt och tillsammans med andra. Till skillnad från tidigare teman så sträcker sig kommande tema över tre år och inte bara ett.

temat är lärjungaskap

Ordet lärjungaskap är starkt förknippat med efterföljelse och handlar både om den egna vandringen och församlingens liv. På många sätt kan det vara svårt att konkret närma sig frågan om lärjungaskap. Hur kommer det sig att biskop Åke valt just detta tema?

– Det handlar om att följa i Jesu fotspår och samtidigt att leva i tillit till att Gud både vill ta mig i bruk för sitt rike och ger mig kraft, säger han.

Förväntningarna är att samtal ska kunna föras i församlingarna, samtal till inspiration att vara en Jesu lärjunge konkret i både vardag och helg. Kristet liv är ingen söndagsföreteel-

se utan något som ska få genomsyra allt. Genom att tala och reflektera över detta finns möjlighet att hitta verktyg för att sedan låta lärjungaskapet verka konkret där var och en befinner sig.

Pandemin har gjort att församlingarnas verksamheter har behövt anpassas och för var och en har det inneburit stora förändringar, i livets alla delar. Biskop Åke ser att temat, när restriktionerna lättat, kan hjälpa till i mötet med människor där de är.

– Jag skulle vilja upprepa de ledord som stiftet lanserade i början av min biskopstid. Att det är viktigt att komma ut som kyrka, alltså vara tydligare med vår tro och övertygelse, gå ut som kyrka där människor är. De ska kunna möta kyrkan där de kanske inte trodde att de skulle göra det.

Lärjungaskap handlar också om att ibland vara obekvämt och stå upp för det som är rätt.

– Vi ska ”stå upp som kyrka” och det handlar om att våra röster måste höras när människor trampas på, marginaliseras, när skapelsen missbrukas och jorden gråter, uppmanar biskop Åke.

Brevet kommer ut första advent och finns att ta del av både digitalt och tryckt. Det går att ladda ner digitalt från Skara stifts webbplats och finns att som tryckt brev hämta i din församling.

Till brevet finns även några frågor att reflektera över, antingen själv eller tillsammans.

JULKRÖNIKA Vi ses till jul

Antikvarie
Malena Kindberg
Vänermuseum, Lidköping

Sällan firar en generation den jul som deras föräldrar firade, även om föreställningen är den att vi gör som vi alltid gjort. Nya idéer smyger sig in och efter ett par tre år känns de nya traditionerna lika naturliga som julsinkan, fastän den tog sig in på julbordet först under 1800-talet, i de borgliga miljöerna.

I en gammal dagboksanteckning från 1900-talets första hälft gjord av affärskvinnan, hustrun, modern och dagboksskriverskan Mary Anderson upplevs hon som lika upptagen och sliten som dagens jäktande mammor inför jul. Det var mycket på jobbet, mycket i hemmet. Det var mycket som inte hängde med, framför allt att bli utvilad.

Mary Anderson, som drev företag tillsammans med sin man Albin i Lidköping under 1900-talet första hälft, hade anställda både i butiken och i hemmet och många roller att leva upp till som mor, fru och arbetsledare. Julen 1930 var hon trött efter att ha arbetat långt in på kvällen. Genom hennes dagboksanteckningar kan jag riktigt känna hur fötter, rygg och huvud värker efter

slitet med varorna och skyltningen i butiken. Arbetsglädjen har varit stor inför jul men nu är hon och hennes unga hjälpredor trötta. Hon valde att släppa på ett av de "måsten" som troligen var självklara för hennes föräldrar, att besöka julottan. Mary fann en nymodighet som gjorde att hon ändå kunde vila fötterna, samtidigt som hon tog emot julens budskap och få den gemenskapshetskänsla som hör traditionen till. Mary skriver:

"Endast Margit var på julottan. Hon har varit den enda som fått lägga sig i ordentlig tid förut. Vi kopplade på radio och fingo alltså vara med om julottan ändå. Gud vare tack för den ovärderliga uppfinningen som heter radio.

*"Ta del av Marys dagböcker i
Vänermuseets utställning Berättelser från
Lidköping och få en inblick i hennes vardag.
Hennes anteckningar finns tillgängliga
både i ljud och bild".*

Nu längtar vi egentligen efter att ses och jag tror nog att det är det vi behöver. Men ta tillvara på allt vi fått med oss och lärt oss under distans- och karantänåren 2020 och 2021. Det kan vara ett verktyg för att få det näst bästa, höras på distans. Släktingen eller vänner som har alldeles för långt att resa eller som fortfarande av försiktighetsskäl inte kan vara med, ring upp! Koppla upp! Du behöver inte ha så mycket att säga. Ljudet av barnbarn som öppnar paket eller smaskandet på pepparkaka kan vara nog så trevligt att ha i bakgrunden. Låt det bli en tradition.

God jul önskar Malena på Vänermuseum.

Välkommen i jul

I år kan vi träffas och fira jul tillsammans igen.
Varmt välkommen till kyrkan för konserter,
gudstjänster och gemenskap i advents- och juletid.

Läs vad som händer i din församling:
svenskakyrkan.se/jul

Svenska kyrkan

I år vill vi välkomna alla tillbaka till den fysiska gemenskapen med budskapet **"Tillsammans i jul"**. Varmt välkomna till kyrkans gudstjänster och konserter i advents- och juletid.

REDOVISNING för Götene pastorat**► Kyrkofullmäktige 2022-2025**Ordinarie ledamöter   Samlingslista/ SD -
Sverigedemokraterna

1. Anna Dahlström	Saml.
2. Kjell Gustafsson	Saml.
3. Kjell Eriksson	Saml.
4. Sten Eriksson	Saml.
5. Alf Lersten	Saml.
6. Göran Englund	Saml.
7. Karin Gullmander	SD
8. Hans Ryman	Saml.
9. Monica Nilsson	Saml.
10. Elin Ahlstrand	Saml.
11. Hild-Sophie Gustafsson	Saml.
12. Jan-Olof Larsson	Saml.
13. Hanna Andersson	Saml.
14. Stefan Fagerlund	SD
15. Magnus Holgersson	Saml.
16. Anna-Karin Modin	Saml.
17. Inger Jonsson	Saml.
18. Kerstin Aronsson	Saml.
19. Peter Andersson	Saml.
20. Claes-Göran Holm	Saml.
21. Johanna Larsson	Saml.
22. Marita Hellqvist	Saml.
23. Jimmy Friberg	SD
24. Daniel Klasson	Saml.
25. Anna Karlsson	Saml.

Ersättare

Barbro Mattsson	Saml.
Annemarie Matsson	Saml.
Sölve Johnsson	Saml.
Gunilla Sahlström	Saml.
Gunnar Jansson	Saml.
Sven Otto Svensson	Saml.
Håkan Karlsson	Saml.
Torbjörn Larm	Saml.
Gun Gustafsson	Saml.
Ryno Härmark	Saml.
Mats Andersson	Saml.
Heléne Granbom Angerheim	SD
Agneta Adrian	SD

Musik i adventstid**LUCIAHÖGTIDER i pastoratet****Söndag 5 december**

Kinne-Kleva kyrka kl. 15:00
Husaby församlings barn- o ungdomskörer.
Efteråt lussefika i Församlingshemmet Sil.

Lördag 11 december

Husaby kyrka kl. 16:00
Husaby församlings barn och ungdomar.
Efteråt lussefika i Husabygården.

LUNCHMUSIK I ADVENT**Torsdag 9 december**

Götene kyrka kl 12:00. Efteråt lunch, 60 kr.

JULKONSERT**Söndag 12 december**

Kinne-Kleva kyrka kl. 16:30 och 19:30
Körerna Cantabile, Con Anima.
Gästartist Martin Lindqvist - sång, saxofon
Pris: 120 kr. **Förköp:** Sil-Jouren, Albinos,
Nortic.se, Turistbyrå Lidköping.

KUSINKÖRENS JULKONSERT**Söndag 19 december**

Hangelösa kyrka kl. 16:00
"En sång till livet" med kusinkören,
andakt Erik Zethelius.
Entré: 12-17 år 50 kr. Från 18 år 100 kr.
Inget förköp.
Inträdet går oarkortat till julkampanjen ACT.

Julbord med andakt**Torsdag 16 december**

Pastoratsgården Källby, kl. 13:00
Pris 150 kr. **Anmälan** senast 10/12 till
Josefine Klahr tel. 0511-285 43
Meddela ev. specialkost.

Nyfiken på kristen tro?

Inspiration, tankar, budskap och
fördjupad kunskap om teologi med

Josef Ekesryd

Advent mer än bara ljusstakar och paketinköp?

**Advent är en tid på året som börjar bli lite diffus, vad innebär det egentligen?
Är adventstiden bara en tid då vi sätter upp ljusstakar och inhandlar julklappar?**

Advent är från början en andlig förberedelsestid inför julen. Själva ordet advent kommer från latinets *Adventus Domini* som betyder Herrens ankomst och sedan 1000-talet har begreppet används för att beteckna fasteperioden inför det kristna julfirandet. Många svenskar tar för givet att adventstiden överallt består av fyra söndagar men på vissa håll t.ex. i Spanien firas faktiskt sedan gammalt sex adventssöndagar.

I centrum för det svenska adventsfirandet står de fyra adventssöndagarna som alla har sin andliga särprägel. Den **första adventssöndagen** handlar om att Jesus uppfyller gamla testamentets profetior. Jesus är den efterlängtdade Messias som stillar folkets längtan efter Gud. Även idag är Jesus den som uppfyller människans inre längtan efter Gud.

Vad är kärnan i det budskap som predikas av honom som föddes i stallet? Det centrala för den **andra söndagen** är talet om Guds rike. Det centrala i Jesus förkunnelse handlade om Gudsrikets utbredelse. Gudsriket eller himmelriket är inte bara något som vi väntar på efter jordelivets slut. Det är något som kan blomma ut inom oss och ibland oss, när vi låter Guds herradöme breda ut sig i vårt inre.

Den **tredje söndagen** handlar om Johannes döparen som förberedde det judiska folket på Jesu entré genom att predika omvändelse. Om vi är kristna som vill ta vår tro på allvar så behöver vi då och då titta oss i spegeln och fråga oss hur vi verkligen lever våra liv. Handlar vi enlighet med Guds vilja eller har vi automatiserat dåliga beteenden.

Den **fjärde söndagen** handlar om den viktigaste julförberedelsen i världshistorien, Jungfru Marias högst personliga förberedelse i det att hon själv bar Jesus. Hela Marias dramatiska liv kännetecknas av att hon litar på Gud. När en människa litar så mycket på Gud att hon vågar säga ja till svåra och ibland skrämmande uppgifter så brukar man i kristna sammanhang tala om att man överlåter sig. Maria är en stor förebild för oss i det att hon överlåter sig och sitt liv i Guds händer.

Ju mer vi tar dessa utmaningar på allvar i våra församlingar desto klarare kommer vi att se den himmelska strålglansen när vi firar Jesus födelse på jultatten.

Sveriges troligen äldsta skulptur av Sankt Olof i Hangelösa kyrka

Text: Matz Nilsson

Hangelösa kyrka har en ytterst märklig skulptur i sandsten som föreställer Sankt Olof, som kan vara den äldsta i landet. Den är förmodligen huggen av stenmästare Ergast Johannes som också har signerat dopfunten cirka 1130. Det som fattas är att huvudet är borthugget som kanske inträffat vid reformationen som ägde rum under Gustav Vasa tid. Alla målningar och skulpturer som påminde om den katolska tiden skulle ju bort.

Första gången som Sankt Olof nämns var 1669 då riksantikvarien Johan Hadorph, företog en reseskildring inom Läckögrevens fögderi. Hadorph skriver: *"Sankt Oluffs bild av sten finns uppe i tornet"*. Det märkliga är att han inte nämner med ett ord att huvudet är borta. Däremot skriver prästen Claes Johan Ljungström vid sin inventering av kyrkan 1869: *"I kyrkogårdsmuren är hittad en 2 fot lång, 1 fot bred sten, vars ena sida utgör bilden av Sankt Olaf vars huvud likväl är avslaget"*. Åter till Hadorphs besök i kyrkan cirka 120 år efter reformationen så borde till exempel prästen eller kyrkvårdarna nämnt att huvudet var avslaget. Att stenen senare hamnat i muren kan kanske förklaras med att kyrkan, som nämnts, skulle vara helt rensad från det katolska.

Den aktuella muren ligger öster om kyrkan då man kan bortse från muren åt söder, invid landsvägen, som grävdes upp i mitten av 1980-talet, och lades om. Artikelförfattaren följde grävmaskinen hela tiden med spaning på huvudet som dock inte påträffades. Det ska nämnas att en holkkista med skelett hittades vid grävningen.

Men det finns en annan förklaring till att huvudet är borthugget och att det inte beror på det katolska. Under gångna tider

användes löstagbara huvuden från helgon eller Jesusbarnet, för att med sin utstrålning och helig kraft hjälpa kvinnor vid svåra förlossningar eller när kreaturen var sjuka. Det vill säga att föremålen togs med hem från kyrkan.

Kanske bönderna i Hangelösa tog hand om huvudet på skulpturen för att gå runt på åkrarna och välsignaskörden? Det ska tilläggas att huvudet är avhugget med en efterlämnad jämn yta.

Det finns klara belägg för att bönderna i Norra Vånga långt in på 1800-talet vandrade omkring med sin Sankt Olofsskulptur från 1200-talet, för att välsigna just skörden.

Kyrkogårdsmuren i Hangelösa kan ruva på ett märkligt huvud

Med hopp om omläggningen av muren, som är i mycket dåligt skick, så får gåtan sin lösning om att huvudet istället har lagts där. Skulpturen har säkert innan den flyttades upp i tornet haft en framträdande plats i den tidigare kyrkan från 1100- till 1200-talet. Den revs 1873 och var belägen cirka 10 meter söder om den nuvarande. Idag är skulpturen placerad på väggen, längst fram till höger i kyrkan.

Forshem

Hönsäter

Ledsjö

ORGELN - Instrumentens Drottning del 4

Artikeleserie om pastoratets orglar

Text: Helena Ambertson

Genom tiderna har ideal varierat för hur orgeln ska låta. Det kan vi finna exempel på i vårt pastorat. Vi har orglar från ett tidsspann av närmare 150 år.

På 1800-talet och en bit in på 1900-talet var en bred grundtonrik och romanistisk klang det vanliga. In på 1900-talet gick det över till att bli en mer spetsig och mer övertonsrik klang, präglad av det som brukar kallas orgelrörelsen.

Kvar att presentera i denna serie av våra instrument är 4 stycken som är av olika byggare och från 1950-talet fram till idag.

I Götene kyrka har vi den till antal stämmor största orgeln i vårt pastorat, hela 20 olika stämmor. Den är bygd 1966 av A Magnussons orgelbyggeri i Göteborg. Orgeln är relativt stor för kyrkorummet och kan om man spelar på fullt verk vara väldigt stark.

Orgeln i Forshem är bygd av en dansk orgelbyggare, Th. Frobenius & Sønner år 1952, men fasaden på huvudverket är kvar sedan den tidigare orgeln och gjord av Setterquist år 1865.

Denna orgel har ett så kallat ryggpositiv, alltså en grupp stämmor som sitter i ett skåp som är placerat på läktarbröstet och alltså hamnar nära församlingen. Spelbordet placering är mellan huvudverket och ryggpositivet så man sitter så att säga mitt i orgeln när man spelar.

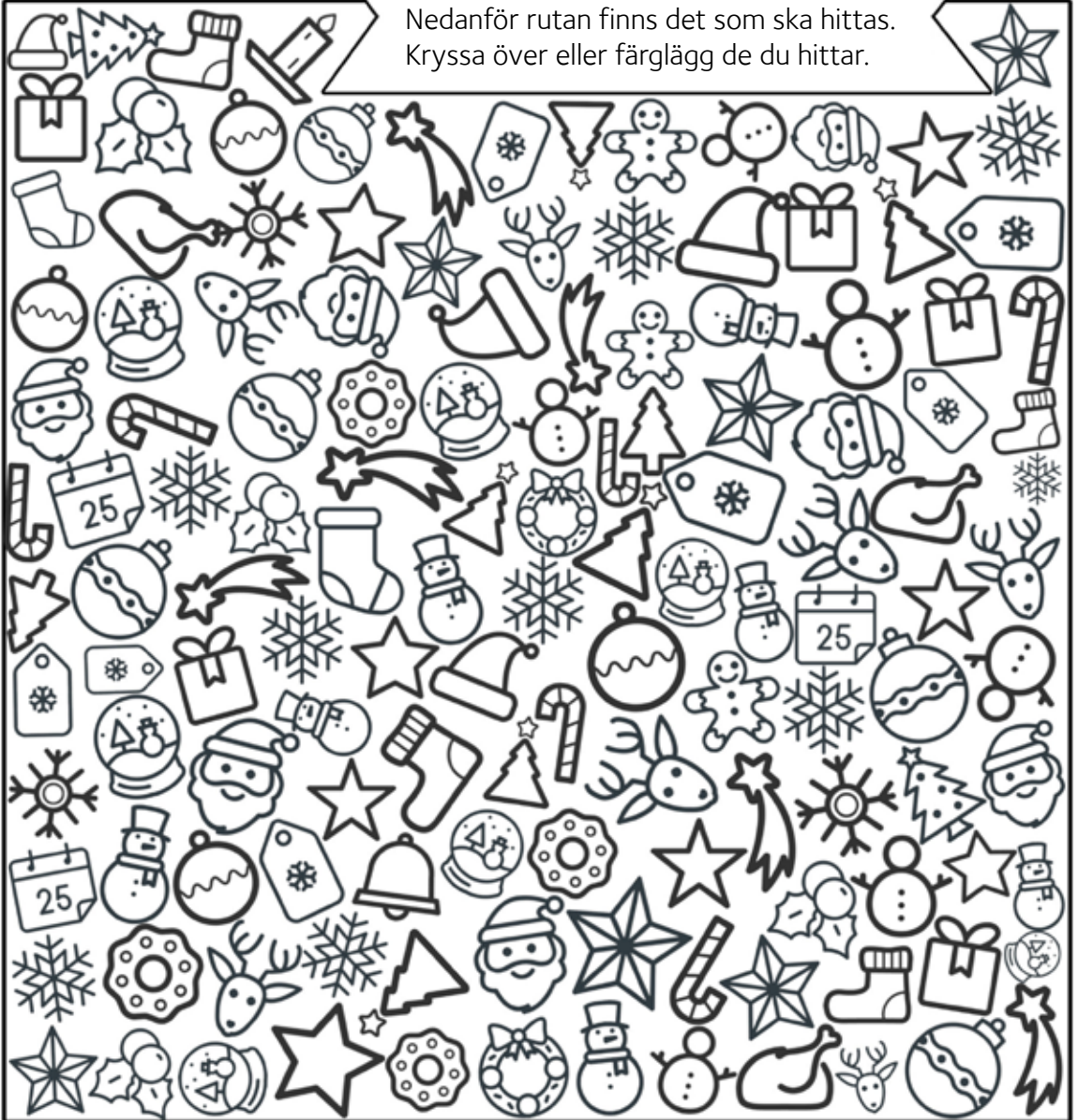
I Hönsäters kapell (uppfört 1913) fanns först bara ett orgelharmonium, alltså en tramporgel. Den står fortfarande kvar på läktaren. 1945 kom den första piporgeln till kapellet som tillverkades av Åkerman&Lund orgelbyggeri men den byttes ut år 1974 till den orgel som finns idag. Den är byggd av Hammarbergs orgelbyggeri och det åter ett instrument som är präglad av sin tid.

I Ledsjö kyrka har vi den för vårt pastorat yngsta orgeln. I kyrkbranden 2004 totalförstördes den orgel av Johannes Magnussons orgelbyggeri i Göteborg, som var i originalskick från 1901. Nu beslutades att anlita Ålems orgelverkstad för att bygga en ny orgel till Ledsjö nya kyrkorum. Att som kyrkomusiker få vara med i en process att införskaffa en ny orgel är spännande och lärorikt. Allt från att bestämma vilka stämmor som skall ingå till hur orgelskåpet ska se ut och inte minst hur den intonas för att klinga gott i rummet.

Hoppas denna artikelserie har inspirerat till att komma och lyssna till våra olika orglar.

En stunds detektivarbete

Nedanför rutan finns det som ska hittas.
Kryssa över eller färglägg de du hittar.

2		4		4		2		4		5		7		4		6		5	
1		6		7		1		3		6		7		4		7		4	
3		2		4		6		2		7		3		9		6		3	

Lingonbollar till glöggen

Ingredienser

5 dl havregryn
1/2 dl socker
1 tsk vaniljsocker
50 g vit choklad
100 g smör
2, 5 dl lingon (eller andra bär)
1/2 banan

Garnering: riven kokos

Gör så här

1. Mixa ihop socker, vaniljsocker och grovhackad choklad i en matberedare tillsatt havregryn och rumstempererat smör.
2. Tillsätt lingon och banan. Mixa till en smet. Låt smeten stå i kylskåpet i ca 30 minuter.
3. Forma bollar och rulla i kokosflingor. Låt stelna i kylskåp (går att frysa)

Pepparkakskulor (ca 25 st)
med smak av kanel, ingefära, nejlika och kardemumma. Kanske något att ge bort?

Ingredienser

150 g pepparkaka
100 g färskost naturell
50 g mandelmassa
200 g mörk choklad

Gör så här

1. Mixa pepparkakorna fint i en matberedare. Klicka i färskost och mandelmassa och kör till en jämn smet.
2. Ställ ev. en stund i kyl och rulla sedan till små kulor. Låt stå i kyl ca. 1 timma.
3. Smält chokladen i mikro eller över vattenbad. Doppa kulorna i chokladen och lägg dem på bakplåtspapper.

Grattis! vinnare av "Höstkluring"

Ulla Gustafsson, Blomberg, Älgstigen

Vinst: En mugg med unikt Liljestensmotiv från Husaby k:a.

Rätt lösning: 1.Björksopp, 2.Trattkantarell, 3.Blåmusseron, 4.Blodrisk, 5.Fårticka, 6.Gulkrem, 7.Mandelkrem, 8.Mandelrisk, 9.Sillkrem, 10.Stolt fjällskivling, 11.Ängschampinjon, 12.Vårmusseron, 13.Karl Johansvamp, 14.Svart trumpetvamp.

Julkluring

Dags att plocka fram advents- och julpynt.

Vilka julsaker döljer sig i denna låda?

Kasta om bokstäverna och få fram rätt ord.

1. Katyl _____
2. Bönslog _____
3. Hackblom _____
4. Stekjulas _____
5. Gulrankor _____
6. Utomvela _____
7. Jublaburk _____
8. Nallegäsp _____
9. Rörsdrank _____
10. Kina rucola _____
11. Frostljunga _____
12. Lämmelskallra _____
13. Tandstensvärja _____
14. Tersen nedkavlad _____

Skicka/lämna "Kluringen" före 28/1 till: Götene pastorat, Skolg.1, 533 31 Götene Vinnaren kontaktas personligen

Namn: _____

Adress: _____

Tel: _____

VILL DU ARBETA SOM VOLONTÄR I KYRKORNAS SECOND HAND-BUTIK?

Har du några timmar över ibland? I Kyrkornas Second Hand-butik finns en rad olika arbetsuppgifter som behöver göras. Just nu söker vi volontärer till en mängd olika arbetsuppgifter. Du väljer själv när och hur mycket du vill arbeta.

I Kyrkornas Second Hand-butik behövs hjälp med allt från sortering och rengöring, till prissättning och exponering av varor. Det behövs personal till kassan och butiken som gillar kundservice, försäljning och att ge god service. Butiken behöver även dig som kan ta emot, sortera, rengöra och prismärka varor eller som kan tänka dig att hämta skänkta möbler.

Vilka arbetar som volontärer?

Merparten av volontärerna i Kyrkornas Second Hand-butik är pensionärer som är lediga dagtid. De som arbetar som volontärer har olika bakgrund och intressen. En del drivs av ett brinnande miljöintresse, andra har en allmän önskan att göra gott. Någon vill språkträna, några vill träffa människor för att få en social stund och så finns det förstås volontärer som helt enkelt tycker att det är roligt att arbeta med second hand.

Volontär – mer än ett ideellt arbete

Att vara volontär i Kyrkornas Second Hand-butik är mycket mer än att bara komma och arbeta några timmar. Förutom att ta hand om butikens kunder får du vara delaktig i alla andra butikssysslor, som att vara kreativ och hjälpa till med skyltning, ta emot och ta hand om skänkta kläder och föremål. Som volontär blir du en del av en härlig gemenskap, du får vara med och se människor växa och hitta en uppgift som är anpassad utifrån dina intressen. Och kanske bäst av allt, du får vara med och skapa en mer hållbar värld och en bättre framtid för barn över hela jorden. Året före pandemin skänkte butiken nästan 1,7 miljoner till olika biståndsprojekt jorden runt och även en del lokalt i Götene.

Har du frågor eller vill du anmäla dig för att prova att vara volontär?

Kontakta Jörgen Eklund som är föreståndare för Kyrkornas Second Hand-butik i Götene. Telefon 0511-34 10 20 eller gör ett besök i butiken när det passar dig!

Text: Maria Jansson

Foto: Kyrkornas Second Hand, Götene

ÅTERBLICK

Claes Björndahl och Ingrid Linderoth flankerar **Susanna Venetvaara** som avtackades, i Forshems kyrka i september, för sin tid som pastorasadjunkt i pastoratet. I oktober höll **Claes Björndahl** sin avskeds-predikan i Holmestads kyrka. Han avtackades då som kyrkoherde i Götene pastorat med efterföljande mingel och fika i kyrkan. Claes tjänstgör numer i Vänersborgs pastorat. Vikarierande kyrkoherde i Götene pastorat är nu **Ellinor Carlberg Mehrén**.

Svenska kyrkan ska vara en inkluderande kyrka, där hbtq-personer ska känna sig trygga och välkomna. Därför jobbar vi aktivt mot diskriminering och för inkludering. **Lisa Gerenmark, Skara stift** och **Johannes Fransson, Karlstad stift** hade utbildningsdag för personalen i Regnbågsnyckeln i oktober. Götene pastorat kommer att tilldelas hbtq-märkningen Regnbågsnyckeln efter att all personal och förtroendevalda i kyrkorådet genomgått alla steg i utbildningen.

Källby kyrkliga syförening lades ned i september. Gruppen har funnits sen 1977 men har rötter bakåt till början av 1900-talet. Deras syföreningsauktioner har gett nära en miljon kronor till välgörande ändamål, både i Sverige och utomlands.

Morgonbön i Forshem Med andakt, sång och cittraspel ansvarade Christina och Göran Gustafsson för en av höstens morgonböner.

Konfirmandhelg på Flämslätts stiftgård
Första lägret för våra 27 konfirmander. Vi pratade bibel, psalmbok, nattvard, lekte lekar och de modiga badade i sjön.

VERKSAMHETER / MÖTESPLATSER
i församlingarna startar åter
i januari/februari 2022

Upplysningar hittar du via vår hemsida, appen Kyrkguiden, Facebook och Instagram och annons i Götene Tidning.

Julinsamlingen 2021 har temat **Bryt en tradition!**

Var tredje flicka utsätts för våld under sitt liv – bara för att hon är flicka. Varje dag gifts fler än 30 000 flickor bort och fler än 10 000 könsstympas.

Tillsammans kan vi stoppa tvångsäktenskap, könsstympning och våld mot flickor

Act Svenska kyrkan arbetar tillsammans med kyrkor, organisationer och tusentals engagerade människor runtom i världen för att bryta skadliga traditioner. Tillsammans kan vi göra skillnad. Din gåva gör det möjligt! Swisha din gåva till 900 1223.

BOKTIPS för dig som är nyfiken på kristen tro? Boktips också på sida 5

Margareta Melins böcker har betytt mycket för mig. Hennes böcker speglar olika perioder i livet. De är alla en följd av de existentiella frågor som blivit aktuella i möte och dialog med andra människors livsvillkor och föreställningsvärldar. *Ingrid Linderoth*

Stengrunden av Bo Giertz är skriven både som en självärdsbok och en historisk roman med starka berättelser. Boken har tryckts i flera upplagor.

En rysk pilgrims berättelse. Vem denne ryske pilgrim är har förblivit en hemlighet. Pilgrimens berättelse har blivit en klassiker, en enastående antologi av öst-fädernas visdom som ständigt följde honom. *Josef Ekesryd*

Sju steg i kristen tro, av Jonas Lindberg. Boken tar upp ämnen som Gud, Bibeln, Jesus, bön och gudstjänst, dop och nattvard, ondska och synd samt bortom döden. Den kan beskrivas som en konfirmandbok för vuxna. *Håkan Brattgård*

Allt med **Frälsarkransen** av Martin Lönnebo. De tio olika pärlorna symboliserar skilda aspekter av den kristna tron. Används som en livboj i vardagen. *Ellinor Carlberg Mehrén*

Ladda ner och se vad som händer i pastoratet med gratis-appen **KYRKGUIDEN**

ÖPPETTIDER v. 51, v. 52, v. 1 under jul, nyår och trettonhelgen.

Pastorsexpedition

- Mån 20/12, Tis 21/12, Ons 22/12 kl. 9-12, 13-15
Tors 23/12 stängt
- Mån 27/12, Tis 28/12, Ons 29/12 kl. 9-12, 13-15
Tors 30/12 stängt
- Mån 3/1, Tis 4/1 kl. 9-12, 13-15, Ons 5/1 kl. 9-12

Kyrkogårdsförvaltning

- Tors 23/12 kl. 9-12
- Mån 27/12, Tis 28/12, Ons 29/12, Tors 30/12 kl. 9-12
- Mån 3/1, Tis 4/1, Ons 5/1, Fre 7/1 kl. 9-12

BLI MEDLEM

tel. 0511-285 00 eller via
svenskakyrkan.se/gotene/medlemskap